
Aanbeveling CM/Rec(2019)4 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over de steun aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid¹

(Goedgekeurd door het Comité van Ministers op 24 april 2019 tijdens de 1344ste vergadering van de ministeriële afgevaardigden)

Het Comité van Ministers, overeenkomstig de bepalingen van artikel 15.b van het Statuut van de Raad van Europa,

Overwegende dat het doel van de Raad van Europa het tot stand brengen van een grotere eenheid tussen zijn leden is, met als doeleinde het vrijwaren en realiseren van de idealen en principes die hun gemeenschappelijke erfgoed zijn;

Het principe van de gelijkwaardigheid van alle mensen herbevestigend evenals het principe van volledig en gelijk genot van mensenrechten en fundamentele vrijheden door elke persoon die onderworpen is aan de jurisdictie van een Staat, ongeacht zijn of haar nationaliteit, migratie-, verblijfs- of andere status.

Gelet op het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (ETS nr. 5) en de bijbehorende protocollen, het Europees Sociaal Handvest (ETS nr. 35 en zijn herziene versie, ETS nr. 163), het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel (CETS nr. 197), het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (CETS nr. 201), het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (CETS nr. 210) en andere Europese en internationale wettelijke instrumenten;

Gelet op de verplichtingen van Staten tegenover kinderen en jongeren, zoals gedefinieerd in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind en het Verdrag van de Verenigde Naties betreffende de status van vluchtelingen en zijn protocol van 1967;

Gelet op het Joint General Comment (Gezamenlijk Algemeen Commentaar) nr. 3 (2017) van het Comité voor de bescherming van de rechten van alle gastarbeiders en hun gezinnen en nr. 22 (2017) van het Comité voor de Rechten van het Kind over de algemene principes betreffende de mensenrechten van kinderen in de context van internationale migratie; en het Joint General Comment nr. 4 (2017) van het Comité voor de bescherming van de rechten van alle gastarbeiders en hun gezinnen en nr. 23 (2017) van het Comité voor de rechten van het kind over de verplichtingen van Staten betreffende de mensenrechten van kinderen in de context van internationale migratie in de landen van oorsprong, transit bestemming en terugkeer;

Herinnerend aan Resolutie CM/Res(2008)23 over het jeugdbeleid van de Raad van Europa, Aanbeveling CM/Rec(2017)4 inzake jeugdwerk, Aanbeveling CM/Rec(2016)7 over de toegang van jongeren tot rechten, en Aanbeveling CM/Rec(2010)7 over het Handvest van Raad van Europa inzake onderwijs op het gebied van democratisch burgerschap en mensenrechten;

Herinnerend aan Aanbeveling CM/Rec(2007)9 betreffende de levensprojecten voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen;

¹ Ontwerpaanbeveling zoals goedgekeurd op de 39ste vergadering van de Joint Council on Youth (Straatsburg, 16-17 oktober 2018), met twee afwijkende meningen (in overeenstemming met Artikel 11.c van Bijlage 1 bij Resolutie CM/Res(2011)24); zie verkort verslag van de 39ste vergadering van de CMJ voorkomend op de agenda van de 1332ste vergadering van de ministeriële vertegenwoordigers (CM(2018)157).

Herinnerend aan Resolutie 1810 van de Parlementaire Vergadering (2011) “Problemen verbonden aan de aankomst, het verblijf en de terugkeer van niet-begeleide kinderen in Europa”, Resolutie 1996 (2014) “Migrantenkinderen: welke rechten op 18?”, Resolutie 2136 (2016) over de harmonisering van de bescherming van niet-begeleide minderjarigen in Europa, en Resolutie 2159 (2017) over de bescherming tegen gendergeweld van vrouwen en meisjes op de vlucht;

De Strategie van de Raad van Europa voor de rechten van het kind (2016-2021), De Strategie van de Raad van Europa over gendergelijkheid (2018-2023) en de Verklaring van de Joint Council on Youth (Gezamenlijke Raad Jeugd) van de Raad van Europa over de vluchtelingencrisis in Europa (2015) in gedachten houdend;

Eveneens herinnerend aan de Verklaring van New York over Vluchtelingen en Migrantenvrouwen (2016), Resolutie A/RES/70/1 van de Verenigde Naties “Onze wereld transformeren: Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling” en de Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen), in het bijzonder Doelstellingen 4, 5 en 16, en Resolutie 1325 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (2000) over vrouwen, vrede en veiligheid en Resolutie 2250 (2015) over jeugd, vrede en veiligheid;

Het Actieplan van de Raad van Europa voor de bescherming van vluchtelingen- en migrantenkinderen in Europa (2017-2019) overwegend;

Het belang erkennend van het bereiken van coherentie en synergie met de inspanningen van alle relevante belanghebbende partijen, in het bijzonder met de Europese Unie;

Diep bezorgd over het feit dat jonge vluchtelingen tot de meest kwetsbare groepen behoren, vanwege ervaringen die verbonden kunnen zijn met geweld, uitbuiting en trauma's, alsook het voortdurende risico van de schending van hun mensenrechten en fundamentele vrijheden, in het bijzonder diegenen die niet begeleid zijn of gescheiden zijn van hun families;

Diep bezorgd over het feit dat jonge vrouwelijke vluchtelingen een hoger risico op schending van hun mensenrechten lopen, gelet op hun hogere kwetsbaarheid voor verschillende vormen van geweld tegen vrouwen, zoals verkrachting, aanranding, ongewenste intimiteiten, huiselijk geweld, gedwongen huwelijk, genitale verminking bij vrouwen en mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting;

Diep bezorgd over het feit dat jonge vluchtelingen, wanneer ze meerderjarig worden en niet langer onder de bescherming vallen van het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind, niet langer toegang hebben tot dezelfde rechten en kansen die ze hadden als kind en dat velen van hen, als volwassenen, waarschijnlijk geconfronteerd zullen worden met een abrupte verandering in hun mogelijkheden om toegang te krijgen tot diensten en ondersteuning in vele sectoren, waaronder sociale bijstand, onderwijs, gezondheidszorg en psychosociale hulp, vrijetijds- en ontspanningsactiviteiten, huisvesting en speciale verblijfsmogelijkheden, informatie over relevante administratieve procedures, en andere essentiële diensten;

Bewust zijnde van het feit dat het gebrek aan hulp en moeilijkheden om hun rechten te doen gelden jonge vluchtelingen ertoe kunnen brengen om onder te duiken en aldus hun veiligheid in gevaar te brengen door zich bloot te stellen aan geweld, uitbuiting en/of mensenhandel;

Bewust zijnde van het feit dat het belang van het kind een essentiële overweging is in alle beslissingen betreffende kinderen tot de leeftijd van 18 jaar en dat na deze leeftijd het belang van een jong persoon kan ophouden de essentiële overweging te vormen;

De uitdagingen erkennend waarmee alle jongeren in de overgang naar volwassenheid en een zelfstandig leven geconfronteerd worden, en wijzend op de specifieke vragen en moeilijkheden waarmee jonge vluchtelingen te maken hebben, met name de onzekerheid over lopende asielaanvragen en toekomstige verblijfsstatus, alsook talrijke obstakels voor een succesvolle integratie in een nieuwe maatschappij, die vaak pesterijen, intimidatie en discriminatie inhouden;

Erop wijzend dat onderwijs, verblijfplaatsen, tewerkstelling en gezondheidszorg, met inbegrip van toegang tot psychosociale hulp, niet alleen rechten zijn maar ook dienen om de sociale inclusie van jongeren te bevorderen en het risico te helpen verminderen dat ze worden blootgesteld aan geweld, uitbuiting en misbruik, met inbegrip van gendergebaseerd geweld en discriminatie;

Eraan herinnerend dat de lidstaten verplicht zijn het respect te waarborgen voor alle mensenrechten evenals voor andere rechten volgens het nationale en internationale recht, en dat deze verplichtingen zich uitstrekken tot jonge vluchtelingen binnen hun jurisdictie;

Erop wijzend dat het jeugdbeleid van de Raad van Europa erop gericht is kansen te creëren voor alle jongeren, zonder discriminatie of voorafgaande voorwaarden en op gelijke basis, om volledig deel te nemen aan alle aspecten van de maatschappij, en wijzend op de behoefte aan gecoördineerde antwoorden voor de behandeling van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid;

Bewust zijnde van de belangrijke rol van jeugdwerk en niet-formeel onderwijs/leren in het ondersteunen van de inclusie van jonge vluchtelingen en in het ontwikkelen van competenties van actief burgerschap en democratische participatie;

Beveelt aan dat de regeringen van de lidstaten:

1. de in de bijlage bij deze aanbeveling voorgestelde richtlijnen promoten en toepassen, die tot doel hebben dat jonge vluchtelingen aanvullende tijdelijke steun ontvangen na de leeftijd van 18 jaar om hen in staat te stellen hun rechten te doen gelden, en dat de rol van het jeugdwerk en de jeugdsector erkend en versterkt wordt om betere toegang tot deze rechten te promoten, onder meer om via hun werk sociale samenhang en inclusie op te bouwen;
2. passende aandacht besteden aan de specifieke behoeften en situaties van jonge vrouwen en jonge mannen in de implementatie van deze richtlijnen;
3. deze richtlijnen waar passend in overweging nemen bij de herziening van binnenlandse wetgeving, beleidsregels en praktijken om de noodzakelijke hervormingen door te voeren om deze aanbeveling te implementeren;
4. deze richtlijnen wijd verspreiden in de jeugdsector en bij relevante nationale overheden, professionele deskundigen en belanghebbende partijen, in het bijzonder bij degenen die voor en met kinderen en jongeren werken;
5. gebruik maken van bestaande mechanismen en waar passend nieuwe uitwerken, zowel op nationaal als op Europees niveau, om deze richtlijnen te promoten, te herzien en de vooruitgang in de implementatie ervan te delen, en organisaties die werken met vluchtelingen en jongeren bij het proces te betrekken;

Bijlage bij Aanbeveling CM/Rec(2019)4 van het Comité van Ministers aan de lidstaten om jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid te steunen

Richtlijnen

I. Reikwijdte en doel

1. Voor het doel van deze aanbeveling verwijst ‘jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid’ naar jongeren die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en die als kind in Europa zijn aangekomen en de status van vluchteling hebben verkregen of daarvoor in aanmerking komen volgens het VN-verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen, of voor subsidiaire bescherming volgens de wetgeving van de Europese Unie of de nationale wetgeving.
2. De lidstaten worden ook aangemoedigd om deze aanbeveling toe te passen op jongeren die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en die als kind in Europa zijn aangekomen en de status van vluchteling hebben aangevraagd volgens het VN-verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen, of voor subsidiaire bescherming volgens de wetgeving van de Europese Unie of de nationale wetgeving.
3. De duur van de aanvullende tijdelijke steun zou moeten worden bepaald in overeenstemming met de nationale of regionale beleidskaders en volgens de individuele behoeften van de betrokken jonge vluchtelingen.
4. Niets in deze aanbeveling zal van invloed zijn op voorzieningen vervat in het nationale of internationale recht dat van kracht is in de lidstaten, die gunstiger zijn voor jonge vluchtelingen, noch nadelig zijn voor de uitoefening van de rechten van jonge vluchtelingen als volwassenen.

II. De rechten en kansen vrijwaren van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid

Juridisch kader

5. De lidstaten worden aangemoedigd om het juridisch kader voor jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid te verbeteren.

6. Om de overgang van jonge vluchtelingen naar volwassenheid te plannen en te vergemakkelijken, zouden de lidstaten indien nodig een omvattende interdisciplinaire samenwerking tussen instellingen moeten bevorderen in domeinen als kindbescherming, jeugdzorg, gezondheidszorg, onderwijs, sociale bescherming of bijstand, migratie, justitie en gendergelijkheid, in voorkomende gevallen ook tussen nationale, lokale en regionale overheden. Het delen van informatie tussen deze instellingen zou de coördinatie van diensten en de toegang van jongeren tot de diensten die ze nodig hebben moeten verbeteren.

Niet-discriminatie en bescherming

7. De lidstaten zouden jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid de steun en bescherming moeten verlenen die ze verlangen, zonder discriminatie, en zouden passende aandacht moeten besteden aan de behoeften van alle jonge vluchtelingen die risico lopen, zoals overlevenden van seksueel en gendergebaseerd geweld, mensenhandel of uitbuiting. De lidstaten zouden de discriminerende praktijken waarmee jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid geconfronteerd worden op gepaste wijze moeten aanpakken.

Sociale diensten, verblijfplaatsen en sociale voorzieningen

8. Waar aangewezen en noodzakelijk zouden lidstaten ervoor moeten zorgen dat jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid toegang hebben tot sociale diensten die hen ondersteuning en bijstand bieden om de effectieve toegang tot hun rechten en tot de voornaamste sociale diensten mogelijk te maken. Zulke ondersteuning en bijstand zou culturele en gendergevoelige overwegingen moeten omvatten, naargelang relevant, en waar mogelijk de continuïteit garanderen van de relatie met de contactpersoon, in overeenstemming met de standpunten van de jonge vluchtelingen zelf.

9. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat jonge vluchtelingen waar nodig toegang hebben tot sociale voorzieningen en verblijfplaatsen gedurende hun overgangperiode zodat ze een adequate levensstandaard genieten.

10. Aangepaste verblijfplaatsen, met alle nodige faciliteiten, zouden moeten worden verschaft rekening houdend met de privacy en de noodzaak om jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid te beschermen tegen alle vormen van geweld. Zulke verblijfplaatsen zouden toegang moeten verlenen tot adequate onderwijsmogelijkheden en de sociale integratie bevorderen, ook in gezins- of gemeenschapsverband waar dit aangewezen is en in overeenstemming met de wensen van alle betrokken partijen.

11. Alvorens jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid een verblijfplaats te geven, worden lidstaten aangemoedigd om passende aandacht te besteden aan de geografische nabijheid met sociale en gemeenschapsbanden die aangeknoopt zijn gedurende hun tijd in verblijfplaatsen voor kinderen.

12. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetgeving, moeten vermijden om jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid in detentiecentra te plaatsen, met inbegrip van *de facto* detentie.

Toegang tot onderwijs

13. De lidstaten zouden jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, onderwijs moeten aanbieden, om hun integratie en inclusie in de samenleving te bevorderen.

14. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid voortgezette toegang moeten garanderen tot onderwijsprojecten die ze als kind hebben gevolgd, en schooluitval moeten voorkomen.

15. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, taalonderwijs moeten blijven aanbieden en indien mogelijk de taalvaardigheden van jonge vluchtelingen tijdens de overgangperiode certificeren, in overeenstemming met hun behoeften en om hun integratie en inclusie in de samenleving te bevorderen.

16. De lidstaten worden aangemoedigd om, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid mogelijkheden te bieden om

Europese onderwijsprogramma's te volgen, ook als die reizen omvatten, door hen de nodige reisdocumenten te verschaffen.

17. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, toegang moeten bieden tot en mogelijkheden aanreiken voor beroepsopleidingen en stage- en leerplaatsen voor jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, als middel om de ontwikkeling van vaardigheden en kennis te bevorderen en om hun kansen op werk te vergroten.

18. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, de eerdere onderwijservaring en diploma's van jonge vluchtelingen moeten erkennen en attesteren, in lijn met gevestigde erkenningsystemen en de aanbeveling van het Comité van de Lissabon Erkenningsconventie inzake de erkenning van diploma's van vluchtelingen, ontheemde personen en personen in een vluchtelingsituatie.

19. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, mogelijkheden moeten bieden aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid om onderwijs te krijgen op het gebied van democratisch burgerschap en mensenrechten in zowel formele als niet-formele onderwijs-/leeromgevingen.

Gezondheidszorg en psychologische bijstand

20. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetten en reguleringen, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid kosteloze en omvattende gezondheidszorg moeten bieden, met inbegrip van mentale gezondheidszorg.

21. De lidstaten zouden jonge vluchtelingen psychologische bijstand moeten bieden onder dezelfde voorwaarden als hun eigen staatsburgers, met inbegrip van gespecialiseerde mentale gezondheidszorg, met speciale aandacht voor de stress van het ontheemd zijn, de ervaring van gendergebaseerd geweld, de onzekerheid van de asielprocedures, bovenop de moeilijkheden die ze ondervinden in de overgang naar volwassenheid.

22. De lidstaten zouden speciale aandacht moeten besteden aan de gezondheids- en psychologische behoeften van jonge vluchtelingen die als niet-begeleide en gescheiden kinderen in Europa aankomen, vanwege hun specifieke kwetsbaarheid.

23. De lidstaten zouden jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid toegang moeten bieden tot onderwijs op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid.

Toegang tot informatie en juridisch advies

24. De lidstaten zouden jonge vluchtelingen tijdige, duidelijke en transparante informatie moeten verschaffen over veranderingen in of gevolgen voor hun rechten en verantwoordelijkheden als gevolg van het bereiken van de meerderjarigheid, met inbegrip van alle rechten waarnaar verwezen wordt in deze aanbeveling.

25. De lidstaten zouden alle dergelijke informatie en dergelijk advies beschikbaar moeten stellen in een toegankelijke vorm die rekening houdt met gender- en culturele gevoeligheden en verstrekt wordt in een taal die de betrokken individuen begrijpen; ondersteuning of advies zou moeten worden aangeboden waar nodig.

26. De lidstaten zouden, waar nodig, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid toegang moeten bieden tot kosteloos juridisch advies over hun immigratiestatus en hun toegang tot rechten.

Recht op gezinshereniging

27. De lidstaten zouden het recht op gezinshereniging voor jonge vluchtelingen moeten vrijwaren in overeenstemming met hun verplichtingen volgens het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het internationaal recht, en streven naar efficiënte administratieve procedures om dit recht te waarborgen.

Werk

28. De lidstaten zouden, in overeenstemming met hun nationale wetgeving, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid toegang moeten verschaffen tot de arbeidsmarkt onder dezelfde voorwaarden als hun eigen staatsburgers.

29. De lidstaten zouden, waar nodig en in overeenstemming met hun nationale wetgeving, jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid informatie over werk moeten verschaffen, begeleiding, mogelijkheden voor het ontwikkelen van vaardigheden, waaronder IT- en digitale vaardigheden, en andere ondersteuning voor het zoeken en vinden van werk.

Levensprojecten

30. Wanneer jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid een levensproject ontwikkeld hebben vóór het bereiken van de meerderjarigheid, zouden ze als startpunt in staat moeten zijn dit project te voltooien volgens de voorwaarden uiteengezet in Aanbeveling CM/Rec(2007)9 betreffende de levensprojecten voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

III. Erkenning en ondersteuning van de rol van jeugdwerk in het bijstaan van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid om hun rechten te doen gelden en hun inclusie in de samenleving te bevorderen

Erkenning en ondersteuning van de rol van jeugdwerk

31. De lidstaten zouden de inclusie en integratie van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid moeten promoten door het potentieel van jeugdwerk te ontginnen, gebaseerd op holistische benaderingen die hun persoonlijke en sociale ontwikkeling en hun interculturele competenties ondersteunen. De lidstaten en andere belanghebbende partijen uit de jeugdsector worden aangemoedigd om meer te leren over en een beter begrip te ontwikkelen van de situatie, ervaringen en aspiraties van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid en hoe de jeugdsector deze kan ondersteunen.

32. De lidstaten worden aangemoedigd om jeugdwerk en niet-formeel onderwijs/leren gericht op jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid te promoten en te ondersteunen, met als doel :

- i. mogelijkheden te bieden voor onderwijs op het gebied van democratisch burgerschap en mensenrechten in zowel formele als niet-formele onderwijs-/leeromgevingen;
- ii. hun vaardigheden en competenties te ontwikkelen voor interculturele en interreligieuze dialoog en sociale inclusie in diverse samenlevingen;
- iii. geletterdheid en leiderschap te ontwikkelen op het gebied van digitalisering en informatie;
- iv. de ontwikkeling van hun taalkundige en communicatieve vaardigheden te ondersteunen;
- v. hun expressie in culturele of sociale projecten te ondersteunen en zelfgeleide projecten te initiëren;
- vi. mogelijkheden te bieden voor mentoring en peer education/learning (intercollegiaal onderwijs/leren);
- vii. mogelijkheden te bieden voor sport, cultuur, kunst, toneel en recreatieve activiteiten.
- viii. gebruik te maken van de competenties van jongeren in online leren en deze verder te ontwikkelen;
- ix. langetermijnstrategieën voor hun inclusie te ontwikkelen gebaseerd op gelijke kansen;
- x. hun vertrouwen, veerkracht en geloof in het opbouwen van positieve relaties te ontwikkelen;
- xi. toegang te bieden tot nationale en Europese leer- en mobiliteitsprogramma's.

33. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat jeugdwerkactiviteiten met jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid hun mentale welzijn ondersteunen, rekening houdend met de mogelijke emotionele uitdagingen die het gevolg zijn van vroegere ervaringen, en de uitdagingen verbonden aan het integreren in een nieuwe samenleving. Waar nodig zouden jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid moeten worden doorverwezen naar structuren die in staat zijn om dergelijke ondersteuning te bieden.

34. Jeugdwerkers zouden, in overeenstemming met de nationale wetten en reguleringen, specifieke training moeten krijgen, onder meer in eerste hulp bij mentale problemen, zodat ze kunnen inspelen op de specifieke noden van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid en hen de passende ondersteuning kunnen bieden.

35. De lidstaten worden aangemoedigd om jeugdorganisaties en jeugdwerk te ondersteunen die niet-formele onderwijs-/leerkansen bieden aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, via het financieren van programma's en projecten en het creëren van specifieke en relevante opleidingsmogelijkheden voor jeugdwerkers, waaronder peer learning en de uitwisseling van praktijken.

36. Jeugdorganisaties en jeugdwerk zouden moeten worden ondersteund en aangemoedigd om geschikte vrijetijds- en recreatieve activiteiten te bieden aan jonge vluchtelingen in de overgang naar

volwassenheid die hun groei, ontwikkeling, mentaal welzijn en maatschappelijke integratie ten goede komen.

37. De lidstaten worden aangemoedigd om de betrokkenheid van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, ook degenen in detentiecentra, te promoten en te bevorderen bij alle jeugdwerk en niet-formele onderwijs-/leeractiviteiten voor jongeren, zonder discriminatie en ongeacht hun wettelijke status, en zij zouden moeten zorgen voor een onbelemmerde toegang tot dergelijke programma's en activiteiten.

38. De lidstaten worden aangemoedigd om ruimtes te voorzien om aan jeugdwerk te doen in of nabij alle plaatsen waar jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid verblijven, om het even hoe voorlopig zulke voorzieningen ook zijn; wanneer dergelijke faciliteiten niet beschikbaar zijn, zouden jonge vluchtelingen waar en wanneer nodig de steun moeten krijgen van een mobiel team van jeugdwerkers.

39. De lidstaten zouden de rol van jeugdwerk en niet-formeel onderwijs/leren in het bevorderen van de sociale inclusie en de participatie van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid moeten promoten en informatie hierover beschikbaar maken bij de betrokken instellingen en organisaties.

40. De lidstaten worden aangemoedigd om informatie over jeugdwerk en mogelijkheden voor niet-formeel onderwijs/leren te verschaffen aan jonge vluchtelingen in een toegankelijke vorm die genderbewust en cultuurgevoelig is en in een taal die de betrokken individuen begrijpen.

41. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat nationale en Europese jeugdprogramma's effectief toegankelijk zijn voor en waar nodig afgestemd op de behoeften van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, teneinde hun vaardigheden en capaciteiten te ontwikkelen en hen op te nemen in de bredere samenleving. Informatie over deze programma's zou beschikbaar moeten worden gesteld aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, en zij zouden moeten worden ondersteund en aangemoedigd om eraan deel te nemen.

42. De lidstaten zouden moeten samenwerken met relevante jeugdorganisaties, aanbieders van jeugdwerk, lokale overheden en andere instellingen die zich inzetten voor jongeren en niet-formeel onderwijs/leren om goede praktijkvoorbeelden van jeugdwerk en niet-formeel onderwijs/leren bedoeld voor jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid uit te wisselen.

43. De lidstaten zouden de samenwerking tussen jeugdwerk, migratie en andere sectoren moeten aanmoedigen, waar dit relevant is, om passende diensten te leveren aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid.

Participatie in maatschappelijke en besluitvormingsprocessen

44. De lidstaten en andere belanghebbende partijen inzake jeugdwerk en jeugdbeleid zouden, volgens de nationale wetgeving en praktijk, de capaciteit van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid moeten helpen versterken door ruimtes te voorzien waar ze zichzelf kunnen organiseren en uitdrukken, interageren met jongeren van het gastland en op een betekenisvolle manier participeren, ook door de oprichting van door hen geleide organisaties te steunen.

45. Specifieke steun zou moeten worden overwogen om de participatie mogelijk te maken van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid die minder actief zijn, onzichtbaar of vatbaar zijn voor pesterijen, intimidatie of discriminatie.

46. De lidstaten en lokale overheden zouden ernaar moeten streven om duurzame programma's op korte, middellange en lange termijn te ontwikkelen die jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid verbinden met de lokale bevolking teneinde hun inclusie en participatie in de lokale gemeenschap te bevorderen.

47. Gouvernemente en niet-gouvernemente belanghebbende partijen inzake jeugdbeleid en andere overheden worden aangemoedigd om actief in dialoog te treden met jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid en hen te steunen om cultureel, politiek en sociaal actief te worden, onder meer door hun deelname aan diverse forums en initiatieven van het maatschappelijk middenveld te bevorderen, in het bijzonder over kwesties die hen direct aanbelangen.

48. Bij het ontwerpen van beleid en projecten die gericht zijn op jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid, zouden lidstaten nationale jeugdraden en jeugdorganisaties moeten raadplegen en betrekken, met inbegrip van degenen die de jonge vluchtelingen zelf vertegenwoordigen.

49. Nationale jeugdraden en jeugdorganisaties zouden moeten worden aangemoedigd om jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid te betrekken bij hun programma's en hun organisaties.

Sensibilisering

50. De lidstaten worden aangemoedigd om sensibiliseringsactiviteiten of -campagnes te ondernemen en te steunen teneinde verkeerde opvattingen, stereotypen, vooroordelen en discriminatie tegen jonge vluchtelingen te bestrijden, en om een interculturele en interreligieuze benadering te bevorderen gericht op een beter begrip van de specifieke situatie van jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid.